

ESPERANTO
PASPORTO AL LA
TUTA MONDO

LECIONO NAŭ

INTRODUCTION TO EPISODE NINE

TEACHER Hello! How are you? Well, I hope! Now, what is this lesson about? For the most part it is about things that you have already heard, which you already at least passively know. Already in the fifth lesson, for example, Filisa said to Helena and Jolanda:

FILISA I don't know. I am terribly upset. Georgo is sleeping ...

TEACHER In the same lesson, Ken said to Flora:

KEN Here's a chair - sit down, please.

TEACHER So the affix "iĝ" you've already heard. While you watch the screen, try to specially watch for the iĝ-verbs, which we will discuss later.
And now - let's go! Do you recall how Filisa pushed the detective away? Well...what will happen? Will the detective arrest her? Well, listen, watch, and enjoy!

ENKONDUKO AL LECIONO NAŬ

- INSTRUISTO Saluton! Kiel vi fartas? Mi esperas, bone!
Nu ... pri kio temas la nuna leciono? Plejparte temas pri aferoj, kiujn vi jam aŭdis, kiujn vi jam almenaŭ pasive konas. Jam en la kvina leciono, ekzemple, Filisa diris al Helena kaj Jolanda:
- FILISA: Mi ne scias. Mi terure maltrankviliĝas. Georgo dormas.
- INSTRUISTO En la sama leciono Ken diris al Flora:
- KEN:: Jen seĝo ... sidiĝu, mi petas!
- INSTRUISTO Do la afikson "iĝ" vi jam aŭdis. Dum vi spektos la videobendon, provu aparte atenti la iĝ-verbojn, kiujn ni diskutos poste.
Kaj nun ... ek! Ĉu vi memoris, kiel Filisa forpuŝis la detektivon ... ? Do ... kio okazos? Ĉu la detektivo arestos ŝin? Nu ... aŭskultu, rigardu kaj ĝuu!

SCENO 1 (BUTIKO)

- FLORA Nu ... jen eble dekstre la informejo Bonvolo ... maldekstre la tabloj ... kafejo-tabloj kaj seĝoj. Aŭ eble pli bone ... maldekstre la informejo Bonvolo ... dekstre la tabloj. Sed kien meti ĉiujn miajn belajn varojn ... ĉu dekstren ... ĉu maldekstren? Aŭ ĉu mezen? Jes perfekte! Meze de la kafejo! Sed tiam ... ho, ve! Mia kapo doloras ... mi konfuziĝas! Ŝajnas al mi, ke mi devas ĵongli ... ĵongli per varoj, informejo kaj tabloj. Sed bedaŭrinde ... mi ne estas Karlo Bonvolo. Mi ne kapablas ... ne scipovas ĵongli. Ve!
- DOKTORO Jen, sinjorino. Por la nova kafejo.
- FLORA Kio ... ?
- DOKTORO Komputilo. La plej moderna. Kun interreto. Elektronika poŝto ... mesaĝoj ... leteroj kaj tiel plu. Ĝis, sinjorino! Atendas min malsanuloj ... mi devas foriri. Ĝis!

SCENO 2 (BONVOLO-HEJMO)

- DETEKTIVO Mi flaras ion. La saĝa detektiva nazo flaras ion. La Bonvolanoj ... la ŝafisto kaj la stulte blekanta ŝafo ... beee! ... kunkuiras ion. Hieraŭ ... ili fie forpuŝis min. Hodiaŭ ... mi ekscios, kion ili faraĉas. Kiam mi arestos ilin ... tiam ili komencos novan vivon ... en prizono!
Voĉoj! Paŝoj! Homoj venas! Rapide! Mi devas kaŝi min ... kaŝi min kaj subaŭskulti!
- FILISA Ĉu vi aŭdis ion, Jolanda? Mi kredas, ke mi aŭdis bruon.
- JOLANDA La ŝafon ... mi kredas, ke mi aŭdis la ŝafon de Ruselo. Ne, ne, panjo. Estas nenio. Tamen ... vi parolis pri Karlo.
- FILISA Nu, kiel mi diris ... la pakaĵo-mistero solviĝis. Aŭ, pli ĝuste, Helena kaj Ruselo solvis la misteron. Imagu ... libroj!
- JOLANDA Nekredeble! Mi ne sciis, ke Karlo estas tiel legema ... ke li interesiĝas pri Esperanto-literaturo. Bone ... mi ĝojas! Sed ... sendube Karlo taksas min fiulo. Mi diris, ke li estas drogaĉemulo.
- DETEKTIVO Drogaĉemulo! Bonege! Mi arestos lin!
- JOLANDA Sed nun mi scias, ke li ne estas drogaĉemulo.
- DETEKTIVO Baf!

FILISA Karlo ne taksas vin fiulo. Li scias, ke vi ... nu, bone ... vi volis helpi lin, vi maltrankviliĝis pri li . .

JOLANDA Mi petos pardonon de Karlo, tuj kiam mi vidos lin. Mi devos! Sed kio pri la idiota detektivo ... ? Ruselo diris, ke hieraŭ tiu ligno-cerbulo volis aresti lin.

FILISA Jes. Sed mi diris al mi: Ruselo ne arestiĝos! Kaj subite ... ho, terure; kio okazis al mi ... io fulmis, tondris en mi ... mi ekpuŝis lin ... ekpuŝis la detektivon.

JOLANDA Gratulon! Vi bone agis!

FILISA Male ... mi fie agis ... oni ne devas forpuŝi homojn ...

DETEKTIVO Ne ... !

FILISA Eĉ ne detektivon ...

DETEKTIVO Ne ... !

FILISA Eĉ ne stultan detektivon ...

DETEKTIVO Stultan ... ?

FILISA Jen! Ĉu vi ne aŭdis ... ?

JOLANDA Ne, ne. Vi imagas la bruojn. Venu ... antaŭ ol iri juĝejen, mi helpos vin iomete aranĝi la seĝojn ... por la kunsido de paĉjo.

SCENO 3 (BUTIKO)

FLORA Ŝi simple eniris ... donis al mi komputilon!

KEN Ŝi estas tre bonkora.

FLORA Sed ... kiel ĝi funkcias? Mi ne scias!

KEN Egale! Ni lernos.

FLORA Sed ... interreto! Kio ĝi estas? Kaj ... elektronika poŝto? Mesaĝoj ... per la komputilo? Terure... doloras la kapo ... ve!

KEN Trankviliĝu, kara fraŭlino! Ĉio solviĝos!

FLORA Eble. Sed trankviliĝi ... tute ne! Kio estas tio ... trankviliĝi? Mi ne scias! Kaj la mono ... kiu pagos? Kiu pagos la interreton? La tablojn ... la seĝojn? Ve...! Mi flaras katastrofon!

KEN La afero aranĝiĝos. Kredeble la doktoro aranĝos ĉion. Aŭ la familio Bonvolo ...

FLORA Mi ne povas pagi ... pro la fakturoj ... la fiaj fakturoj! Ve! Sed kial ĉio en la mondo dependas de mono? Aŭskultu! Mondo ... mono! Forprenu la do ... kaj restas en mondo nur mono!

KEN Ne ĉio dependas de mono, kara fraŭlino. Ekzistas ankaŭ ... amo.

FLORA Amo ... ve! Neniu amas min ... neniu povas ami fraŭlinon senmonan ... fraŭlinon sveneman, faleman ... fraŭlinon peze, elefante malbelan. Neniu!

KEN Peze, elefante ... ? Vi? Malbela? Flora ... neniel!

SCENO 4 (BONVOLO-HEJMO)

GEORGO Bonvenon, gesinjoroj! Bonvenon al nia unua kunsido ...

FILISA Ho, Georgo! Ne estu stulta! Kial la formaleco? Ni konas unu la alian ...

GEORGO Ts, Filisa! Ni kunsidas ... kaj kunsidoj estas formalaj aferoj. Nu ... tiu ĉi kunsido estas la unua kunsido de nia kafejo-komitato.

DETEKTIVO Aha! Kafejo-komitato! Kie estas mia notlibro ... ?

RUSELO Kio ĝi estas ... komitato?

HELENA Kiam homoj kunlaboras ... por aranĝi ion ... klubon, asocion. Plaĉas al Esperantistoj komitatoj.

GEORGO Helena! Ruselo! Koncentriĝu, mi petas!

SCENO 5 (STRATO)

KARLO Hej ... hej! Haltu! Mi petas vin ... doktoro, haltu!

DOKTORO Ho ... la atleto! Kio estas? Ĉu iu malsanas?

KARLO Be ... mi! Mi malsanas ... pro ... ho, kiel diri? ...

DOKTORO Stultaĵo! Vi ne malsanas! Vi estas forta, juna!

KARLO Be ... sed mi amas!

DOKTORO Amon mi ne povas kuraci.

KARLO Male! Vi estas kuracisto ... la plej kapabla.

DOKTORO Korpojn ... ne korojn ... mi kuracas.

KARLO Sed mian koron ... mian koron vi devas kuraci! Mi petegas vin! Ĉar ĝin ... mian koron ... vi rompis!

SCENO 6 (BONVOLO-HEJMO)

GEORGO Nu ... kompreneble ... nia komitato bezonas prezidanton. Kaj mi ... fama filozofo ... patro, familiestro ... viro ... mi iĝos prezidanto.

FILISA/HELENA Kio ... ? / Nekredeble!

HELENA Mi malkonsentas! Plenkore ... plenkape ... mi malkonsentas!

GEORGO Uh! He! Kio ... ?

HELENA Virino devas iĝi prezidanto! Do, mi proponas kiel prezidanton panjon!

FILISA Ho, Helena ... mi ne scias ...

HELENA Vi fariĝos multe pli bona ... multe pli saĝa prezidanto ol paĉjo. Ni voĉdonu!

RUSELO Kio estas tio ... voĉdoni?

HELENA Vi vidos. Do ... por panjo ... levu la manon! Do levu, panjo ... levu! Levu! Jen! Tri voĉoj do jen tri, ankaŭ la ŝafo ... kontraŭ unu. Gratulon, panjo ... ni ĵus elektis vin nia nova prezidanto.

DETEKTIVO   Nekredeble! Kia bruo por nenio! Ho ... !

GEORGO   Vi blagas! Filisa ne elektiĝis! Tio estas malĝusta ... mi, kiel estro de la familio Bonvolo...

HELENA   Sidiĝu, paĉjo. Panjo prezidos ... do, panjo, ekprezidu!

SCENO 7 (BUTIKO)

FLORA   Do ... vi taksas min bela, sinjoro raportisto ... ĉu ne?

KEN   Jes! Ne! Tio estas ... ĉiu parolas pri via beleco.

FLORA   Ĉu ankaŭ vi parolas pri mia beleco?

KEN   Ne! Jes! Ne! Tio estas ... mi ne scias! Ve! Mi ekŝvitas!

FLORA   Jes ... fariĝas varme, ĉu ne? Do .. diru, kara sinjoro, kion vi sentas ... en via koro.

KEN   Mi sentas ... teruron!

FLORA   Teruron ... neni! Do diru, kara sinjoro, kion vi scias ... en via kapo.

KEN   Mi scias ... mi scias ... ke mi volas intervjui vin ... pri la kafejo.

FLORA   Ho! Vi volas nur mian voĉon. Vi ne interesiĝas pri ... aliaj aferoj.

KEN   Jes! Ne! Tio estas ... ho! Jen ŝtopilingo! Mi kredas, ke mia pilo ne funkcias.

FLORA   Ĉu ... ? Nur via pilo ... ?

KEN   Kaj do ... mi devos uzi elektron ... elektron el la ŝtopilingo. Jen ... ĉio en ordo.

FLORA   Laŭ vi, jes. Ne laŭ mi.

KEN   Eble nun ... finfine ... mi povos intervjui iun. Nu, sinjorino Flora Bundo, ni staras en via bela butikio ... butikio, kiu baldaŭ fariĝos kafejo. Kion vi opinias pri ... ? Kio ... ?

FLORA   Katastrofe!

KEN   Kio estas ... ?

FLORA   La fakturoj ... mi ne pagis la elektro-fakturon!

KEN   Ve! Mia aparato!

FLORA   Ho, pardonon ... !

KEN   Ne! Mi petas pardonon ... Kio ... ! Funkcias denove la lampoj!

FLORA   Jes! Pro la elektro ... nia elektro ... inter ni!

SCENO 8 (STRATO)

DOKTORO   Stultaĵo, sinjoro ... mi ne rompis vian koron!

KARLO   Be! Vi ne komprenas! Neniu komprenas min!

DOKTORO   Estas vi, kiu ne komprenas. Aŭskultu ...

KARLO Be! Vi aŭskultu min! Ekde la unua momento ... kiam mi ekvidis vin ... Tiam ... tiam mi sciis, ke vi ... ho, estaĵo perfekta ... estaĵo la plej ĉarma, la plej rava ... ke vi kaj mi ...

DOKTORO Sinjoro ... vi fariĝas absurda.

KARLO Ne, ne ... aŭskultu! Neniam en mia vivo ... neniam en mia aĉaĉa ekzisto ...

DOKTORO Sinjoro ... ĉesu! Vi fariĝas ne nur absurda ... sed ankaŭ freneza.

KARLO Male ! Mi ne freneziĝas! Mi volas simple diri: Doktoro ... mi amas vin!

DOKTORO Neeble! Mi ne amas vin!

SCENO 9 (BONVOLO-HEJMO)

FILISA Bone, Georgo ... vi fariĝu vicprezidanto. Kaj nun ... ni bezonas protokol-sekretarion.

RUSELO Ho ... mi fariĝos protokol-sekretario! Rigardu ... mi havas belan notlibron.

DETEKTIVO Kio ... notlibro? Jen ... jen mia notlibro! Ĝi ne perdiĝis! La ŝafisto ... ŝafistaĉo ... fie ŝtelis ĝin! Sed mi rehavu ... mi rehavu ĝin!

FILISA Bone! Ruselo fariĝos nia protokol-sekretario. Kaj vi, Helena ... ĉu vi konsentas fariĝi komitatano?

HELENA En ordo. Kiel bona Esperantisto mi devos fariĝi ano de almenaŭ unu komitato ... ĉu ne?

FILISA Finfine ... jen nia komitato. Kaj nun mi supozas, ke ni povas pripensi nian kafejon.

GEORGO Momenton, sinjorino prezidanto. Vi forgesas ion. Ni bezonas kasiston.

FILISA Ho ... tio ne gravas.

GEORGO Male! Mono gravas ... do kasisto gravas! Kaj mi estas preta fariĝi kasisto.

FILISA Neeble! Vi jam elektiĝis vicprezidanto!

GEORGO Egale! Oni ludas multajn rolojn en la vivo. Sed necesas kasisto. Ni bezonas monon ... por aĉeti tablojn kaj seĝojn por la kafejo ...

DETEKTIVO Aha! Mono! Venas en la kapon ideo ... jes!

GEORGO Kompreneble ... por ŝpari monon ... mi estas preta konstrui tablojn ...

FILISA/HELENA Ne ... mi ne permesas / Ne eble

GEORGO Do ... iu devos iri al la banko por peti monon.

FILISA Ne, Georgo! Pri mono vi estas tute sensperta! Memoru, kiel vi donis nian familian monon al Flora Bundo.

GEORGO Simpla eraro, kara Filisa ... simpla eraro!

FILISA Georgo ... vi estu prezidanto ... mi fariĝos kasisto. Estos pli saĝe!

GEORGO Ne! Mi malkonsentas! Kaj oni jam voĉdonis! Kio estas tio?

FILISA Klakis la pordo! Strange ... neniuj eniris ... neniuj eliris ... ĉu?

SCENO 10 (PARKO)

DETEKTIVO   Jen ... ĉio preta. Barbo, ho jes! Neniu rekonos min ... certe ne la Bonvolo-familianoj. Nu ... la monujo! Kie ĝi kaŝiĝas, la monujo? Jen ... perfekte! Baldaŭ ... baldaŭ ... por mi, la notlibro ... por la Bonvolanoj, prizono!

SCENO 11 (BONVOLO-HEJMO)

FILISA   Nun ... la plej lasta afero. Pri la kafejo, mi opinias ke iu spertulo, iu famulo devos malfermi ĝin. Solene malfermi ĝin ... kiel en Universala Kongreso.

HELENA   Tro da formaleco, panjo ... kaj kafejo ne estas kongreso.

FILISA   Sed oni devas malfermi ĝin. Ni devas inviti ...

GEORGO   Famulon ... spertulon! Min!

FILISA   Vi ne estas sufiĉe fama, eminenta ... Sed, kial ne inviti al prezidanto de Universala Esperanto-Asocio ... UEA?

GEORGO   La prezidanto de UEA estos tro okupita ... tiom da aferoj por fari. Tamen mi ...

FILISA   Havas nenion por fari ... jes, ni scias. Sed antaŭa prezidanto ... de UEA ... same eminenta ... sendube ne estos tro okupita. Do mi proponas profesoron John Wells. Ni voĉdonu. Bone! Kvar, kvin kun la ŝafo ... Do Ruselo ... vi, kiel nia sekretario ... skribu leteron al profesoro Wells. Jes, ja ... por inviti lin al nia solenaĵo.

RUSELO   Sed ...

FILISA   Neniu sed-oj ... skribu!

SCENO 12 (STRATO)

KARLO   Tamen amikoj ... ni restu amikoj. Mi volas vidi vin ... mi volas paroli kun vi.

DOKTORO   Mi bedaŭras, Karlo. Simple ne eblas.

KARLO   Sed mi volas paroli kun vi pri libroj. Vi mem diris, ke vi interesiĝas pri libroj ... pri literaturo, pri poezio ...

DOKTORO   Libroj, jes. Literaturo, ne. Libroj pri kuracistaj aferoj ... kuraciloj, medikamentoj. Sed poezio ... mi abomenas poezion. Foje mi opinias, ke ekzistas tro da poezio ... tro da poetoj en Esperantio.

KARLO   Ho, ne ... certe ne!

DOKTORO   Vidu, Karlo ... ni estas malsamaj homoj. Kaj por ami ... vere ami ... necesas du homoj, du koroj ... kune batantaj. Ĉe ni ...

KARLO   Ne diru!

DOKTORO   Mi bedaŭras, Karlo. Vi trovos iun. Tamen vi devas atendi. Atendi, ĝis tiu alia homo ... tiu dua duono de via vivo ... venos. Tiam vi scios ... vere scios ... tiam ekestos via poezio ne nur en libroj, ne nur en antologioj ... sed ankaŭ en vi mem. Vi mem fariĝos ... poezio. Adiaŭ, Karlo. Fartu bone! Adiaŭ!

KARLO   Ho, mia kor' ... ne batu maltrankvile / El mia brusto nun ne saltu for! Ne ... ne saltu for!

SCENO 13 (ĜARDENO)

RUSELO   Ve! Mi neniam en mia vivo skribis leteron! Ŝafistoj ne bezonas leterojn ... ĉu ne, kara ŝafo? Sed, la prezidanto de la kafejo-komitato volas inviti eks-prezidanton de UEA ... do ... ek al la tasko!

SCENO 14 (BONVOLO-HEJMO)

FILISA   Sed Karlo, vi devas! Kafejo Zamenhof bezonas kelneron ...

KARLO   Be! Kelnero!

FILISA   Ni bezonas iun, kiu fulme kuros ... iun, kiu portos manĝaĵojn kaj trinkaĵojn al niaj gastoj.

KARLO   Be! Gastoj!

FILISA   Karlo! La kafejo ... ĉiu devas helpi ... eĉ via patro! Nur tiel ni havos sufiĉe da mono por biletoj ... biletoj por iri al Universala Kongreso. Aŭ por aĉeti Esperanto-librojn.

KARLO   Mi ne plu interesiĝas pri libroj ... ne plu pri Universalaj Kongresoj. Mia vivo ... neniĝis!

FINO DE LECIONO 9

CONCLUSION TO EPISODE NINE

- TEACHER   Poor Karlo! The doctor isn't interested in him... he feels lonely and forsaken. But Ken and Flora... well, their love... like the name of the lady herself... is flowering, blooming. What will happen to them, and what will happen to the miserable Karlo? Well... wait for the next lesson! Did you notice in the video how the affix "iĝ" was used? Listen to the detective, who is looking for his notebook.
- DETECTIVE   The notebook! Where is it? But - baf! I don't have it any more. Somewhere it got lost ... but where?
- TEACHER   Here "perdiĝas" is used because no one lost the book... the detective believes that it simply disappeared, as if by itself. Of course he doesn't know that the shepherd, Ruselo, took it! Notice, that the affix "iĝ" can be also used as a verb. Here's Georgo, who wants to be president of the cafe committee:
- GEORGO   And I, a famous philosopher, father, head of a family, a man ... I will become president.
- TEACHER   "Mi iĝos prezidanto" - through the flexibility of Esperanto Georgo could also have said: "Mi prezidantiĝos". Mi iĝos prezidanto – Mi prezidantiĝos -- both mean the same. Hopefully you now recognize the "iĝ" verbs. Undoubtedly when you do the exercises and while you read or listen to Esperanto, you will note how and where "iĝ" is used. You will soon master this useful aspect of Esperanto grammar. One may use not only "ke", but also correlatives to state what one thinks or knows. Study the following phrases:
Mi scias ke li venos	I know he will come.
Mi scias kiam li venos	I know when he will come.
Mi scias kiel li venos	I know how he will come.
Mi scias kie li alvenos	I know where he will arrive.
- But now... it's time to watch the film again and study the text. Hopefully through both the film and the text you will begin to feel really at home in Esperanto... that Esperanto truly means "the passport to the whole world." I very much hope so! And so - until the next lesson! See you!

KONKLUDO AL EPIZODO NAŬ

INSTRUISTO Kompatinda Karlo! La doktoro ne interesiĝas pri li ... li sentas sin sola kaj forlasita. Tamen Ken kaj Flora ... nu, ilia amo -- laŭ la nomo de la fraŭlino mem -- floras, floregas. Kio okazos al ili .. kaj kio okazos al la mizera Karlo? Nu ... atendu ĝis la venonta leciono!

Ĉu vi rimarkis en la videobendo kiel oni uzis la afikson “iĝ”? Aŭskultu la detektivon, kiu serĉas sian notlibron:

DETEKTIVO: La notlibro! Kie ĝi estas? Sed, baf! Mi ne plu havas ĝin? Ie ĝi perdiĝis ... sed kie?

INSTRUISTO Oni uzas tie ĉi “perdiĝas”, ĉar neniuj perdis la libron ... la detektivo kredas, ke ĝi simple malaperis, kvazaŭ per si mem. Kompreneble li ne scias ke la ŝafisto, Ruselo, prenis ĝin!

Rimarku, ke la afikson “iĝ” oni povas uzi ankaŭ kiel verbon. Jen Georgo, kiu volas esti prezidanto de la kafejo-komitato:

GEORGO Kaj mi ... fama filozofo ... patro, familiestro ... viro ... mi iĝos prezidanto.

INSTRUISTO “Mi iĝos prezidanto” ... pro la fleksebleco de Esperanto Georgo povintus diri ankaŭ: “Mi prezidantiĝos.” Mi iĝos prezidanto ... mi prezidantiĝos ... ambaŭ samsignifas.

Espereble vi nun rekonas iĝ-verbojn. Sendube, kiam vi faros la ekzercojn kaj, dum vi legas aŭ aŭskultas Esperanton, vi notos kiel kaj kie iĝ uziĝas. Vi baldaŭ primajstros tiun ĉi utilan aspekton de Esperanto-gramatiko.

Oni povas uzi ne nur “ke”, sed ankaŭ korelativojn por diri kion oni opinias aŭ scias. Studu la sekvajn frazojn:

Mi scias ke li venos
Mi scias kiam li venos
Mi scias kiel li venos
Mi scias kie li alvenos.

Sed nun ... jam estas tempo revidi la filmon kaj studi la tekston. Espereble kaj pro la filmo kaj pro la teksto vi eksentas vin vere hejme en Esperanto ... ke Esperanto vere signifas “la pasporton al la tuta mondo.” Mi tre esperas, ke jes!
Kaj do ... ĝis la venonta leciono! Ĝis!